

Fizisko personu datu aizsardzība

RSU Juridiskās daļas juriste
Fizisko personu datu aizsardzības speciālists
Laura Bērziņa

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

65RSU
IZAUGSMES
GADI

Fizisku personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi ir **cilvēka pamattiesības**.

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8.panta 1.punkts un Līguma par Eiropas Savienības darbību 16.panta 1.punkts paredz, ka **ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību**.

Kas ir fizisko personu dati

JEBKĀDA INFORMĀCIJA, KAS ATTIECAS UZ IDENTIFICĒTU VAI IDENTIFICĒJAMU FIZISKO PERSONU

Jebkāda informācija:

- Jebkādi apgalvojumi par personu – gan subjektīvi, gan objektīvi;
- tai nav jābūt patiesai vai pierādītai;
- Informācijas “formai” nav nozīmes – jēdziens attiecas uz jebkāda veida pieejamu informāciju;
- Arī informācija, kas netiek uzturēta strukturētā formā, var tikt atzīta par “personas datiem” piem., e-pasta sūtījums, bērna zīmējums, biometriskie dati – paraksts, acs radzene.

Attiecas uz:

- Attiecas uz indivīdu, ja tā ir PAR šo indivīdu;
- Dati personas kartītē, kas tieši piesaistīti indivīdam;
- Personas attēls, kas uzņemts video, piem., intervijas laikā;
- Atsevišķos gadījumos datu sniegtā informācija vispirms skar objektu nevis indivīdu:
  - » Nekustamais īpašums -> nekustamā īpašuma īpašnieks
  - » Mašīnas remonta uzskaitē -> Informācija par automašīnu -> Rēķins (visreālāk ka īpašniekam) -> Identificēts īpašnieks

Identificētu vai identificējamu:

- Pazīmju kopums (arī neredzamu) kas ļauj identificēt personu;
- Tieša identifikācija – vārds, uzvārds, personas kods;
- Netiešā identifikācija – unikālu pazīmju kopums, kas izceļ indivīdu citu starpā;

Fizisku personu:

- Aizsardzība attiecas tikai uz Fizisku personām

(Piem. SIA “WeWe” nav aizsargājami dati, bet Jānis no SIA “WeWe”, var kļūt aizsargājami)

Sensitīvi personas dati

Personas dati, kas norāda personas rasi, etnisko izcelsmi, reliģisko, filozofisko un politisko pārliecību, dalību arodbiedrībās, kā arī sniedz informāciju par personas veselību vai seksuālo dzīvi

- Atsevišķi likumā (arī regulā) izcelta datu kategorija
- Uz šo datu apstrādi attiecās īpaši noteikumi

Personas datu apstrāde

jebkura ar personas datiem veikta darbība, ieskaitot datu vākšanu, reģistrēšanu, ievadīšanu, glabāšanu, sakārtošanu, pārveidošanu, izmantošanu, nodošanu, pārraidīšanu un izpaušanu, bloķēšanu vai dzēšanu;

Personas datu apstrādē IESAISTĪTĀS PERSONAS

Personas datu pārzinis

Fiziska vai juridiska persona, valsts vai pašvaldību institūcija, kas nosaka personas datu apstrādes **mērķus** un **līdzekļus**, kā arī atbild par personas datu apstrādi saskaņā ar likumu;

Neattiecas uz personas datu apstrādi, ko fiziskās personas veic personiskām vai mājas un ģimenes vajadzībām, turklāt personas dati netiek izpausti trešajām personām.

Personas datu operators

Fiziska vai juridiska persona, kam pārzinis uztic veikt datu apstrādi

Personas datu saņēmējs

Fiziska vai juridiska persona, kurai tiek izpausti dati (arī darbinieks)

Trešā puse

Jebkura fiziska vai juridiska persona, izņemot iepriekš minētos

Personas datu apstrādes principi

- Dati tiek godīgi un likumīgi apstrādāti;
- Datu apstrāde tiek veikta konkrētam mērķiem un saskaņā ar tiem;
- Dati ir adekvāti un nav pārmērīgi;
- Dati ir precīzi;
- Dati netiek glabāti ilgāk kā nepieciešams mērķa sasniegšanai;
- Dati ir drošībā;
- Dati tiek apstrādāti saskaņā ar datu subjekta tiesībām;
- Dati netiek nodoti trešajām personām bez drošas, adekvātas aizsardzības;

Personas datu pārziņa un operatora attiecības

Starp pārzini un operatoru ir nepieciešams līgums, kurā puses vienojas par atbildību, uzdevumiem, datu drošību pie operatora, datu kategorijas u.c. (ir pieejamas standartklauzulas iekļaušanai līgumā (kā vadlīnijas))

Personas datu pārziņa un saņēmēja attiecības

Fiziskās personas, kuras tiek iesaistītas personas datu apstrādē, rakstveidā apņemas saglabāt un nelikumīgi neizpaust personas datus (darba līgums, saistību raksts u.c.). Šo personu pienākums ir neizpaust personas datus arī pēc darba tiesisko vai citu līgumā noteikto attiecību izbeigšanās.

Pārziņa pienākums ir uzturēt datu apstrādē iesaistīto fizisko personu un operatora darbinieku reģistru.

Personas datu nodošana ārpus Latvijas

Datu nodošana ir jebkādu personas datu (jebkādas informācijas, kas attiecas uz dzīvu un tieši vai netieši identificējamu fizisko personu) nodošanu ārpus **Latvijas**.

Fakta konstatācijai pietiek ar vienu datu subjekta datu nodošanu ārpus Latvijas.

Pārziņa pienākumi nododot datus

- Jāpārlicinās par to ka atbilstošajā valstī ir pielīdzināma datu aizsardzības pakāpe Latvijai (informācija tiek publicēta DVI mājas lapā);
- Jānovērtē uz kuru valsti tiks nodoti dati – vai valsts ietpilst ES/EEZ;
- Nodošana uz ES/EEZ nav jāreģistrē DVI un nav jāveic DVI pārbaude pirms datu nodošanas;

PĀRZIŅA PIENĀKUMI NODODOT DATUS TREŠAJĀM VALSTĪM

- **Datu nodošanu regulē FPDAL 28.panta otrā daļa, svarīgākais:**
  - » **ir datu subjekta piekrišana personas datu nodošanai;**
  - » **datu nodošana ir nepieciešama, lai izpildītu vienošanos starp datu subjektu un pārzini**, personas dati nododami saskaņā ar datu subjekta līgumsaistībām vai arī , ievērojot datu subjekta līgumu, datu nodošana nepieciešama, lai noslēgtu līgumu;
  - » **datu nodošana ir nepieciešama un noteiktā kārtībā pieprasīta saskaņā ar svarīgām valsts un sabiedriskajām interesēm vai ir nepieciešama tiesvedībā;**
  - » **datu nodošana ir nepieciešama, lai aizsargātu datu subjekta dzīvību un veselību;**

Atbilstoši FPDAL 28.panta ceturtajai daļai, jāņem vērā MK noteikumi Nr.634 (16.08.2011):

- Noteikumi nosaka obligātos nosacījumus, kas iekļaujami līgumos par personas datu nodošanu uz valstīm, kas nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis un kas nenodrošina tādu datu aizsardzības pakāpi, kāda atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei (turpmāk – līgums)
- Līguma teksts ir latviešu valodā vai vairākās valodās, no kurām viena ir latviešu valoda. Līguma teksti ir autentiski. Līgumu var slēgt kā atsevišķu līgumu vai tā nosacījumus var iekļaut citā līgumā.
- Strīdus par līguma neievērošanu izskata Latvijas Republikas tiesā saskaņā ar Latvijas Republikas teritorijā piemērojamajiem tiesību aktiem.

Atbilstoši FPDAL 28.panta ceturtajai daļai, izņēmumi šā panta ceturtajā daļā minēto prasību pildīšanā ir pieļaujami, ja:

- pārzinis nodrošina, ka uz viņu attiecas uzņēmuma saistošie noteikumi, kas ietver personas datu apstrādes un aizsardzības principus, nodrošina datu subjektu tiesības un ir apstiprināti vienā no Eiropas Savienības dalībvalstu personas datu aizsardzības uzraudzības iestādēm;
- pārzinis noslēdz līgumu atbilstoši Eiropas Komisijas apstiprinātām līguma standartklauzulām par personas datu nosūtīšanu uz trešajām valstīm.

TIESISKĀ ATBILDĪBA (ŠOBRĪD)

Administratīvā atbildība

- » Regulē LAPK 204.⁷ līdz 204.¹¹ panti
- » Pārziņus, kas ir juridiskās personas var sodīt ar sodu līdz 14000 EUR
- Iespējama aprīkojuma konfiskācija
- Apturēta uzņēmējdarbība
- Naudas sods
- Citas sekas

Svarīgi – FPDAL 31.panta 2.daļa: Datu valsts inspekcijas direktora vai citas amatpersonas **lēmuma par datu bloķēšanu, datu apstrādes pastāvīgu vai pagaidu aizliegumu apstrīdēšana un pārsūdzēšana neaptur šā lēmuma darbību**, izņemot gadījumus, kad tā tiek apturēta ar iesnieguma vai pieteikuma izskatītāja lēmumu.

Civiltiesiskā atbildība

datu subjektam kā pierādījums prettiesiskajai darbībai pārziņa rīcībai kalpo spēkā stājies administratīvais sods

- Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta 2.daļa – ir definēts ka komercprakse ir negodīga gadījumos, kad tā ir agresīva un/vai maldinoša un/vai **neatbilst profesionālajai rūpībai un var negatīvi ietekmēt patērētāju**
- Sabojāta reputācija

Krimināltiesiskā atbildība KL 145.pants

- Par nelikumīgām darbībām ar fiziskās personas datiem, ja ar to radīts būtisks kaitējums, — soda ar **brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem** vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.
- Par nelikumīgām darbībām ar fiziskās personas datiem, ja tās izdarījis personas datu apstrādes pārzinis vai operators atriebības, mantkārīgā vai šantāžas nolūkā, — soda ar **brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem** vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.
- Par personas datu apstrādes pārziņa vai operatora vai datu subjekta ietekmēšanu, pielietojot vardarbību vai draudus vai ļaunprātīgi izmantojot uzticību, vai ar viltu nolūkā veikt nelikumīgas darbības ar fiziskās personas datiem — soda ar **brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem** vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

Ir stājušies spēkā spriedumi uz šī panta pamata.

TIESISKĀ ATBILDĪBA (AR REGULU)

Administratīvā atbildība

- » Administratīvus naudas sodus apmērā līdz EUR 10 000 000 vai, uzņēmuma gadījumā, līdz 2 % no tā kopējā visā pasaulē iepriekšējā finanšu gadā gūtā gada apgrozījuma atkarībā no tā, kuras summas apmērs ir lielāks...
- » Administratīvus naudas sodus apmērā līdz EUR 20 000 000 vai, uzņēmuma gadījumā, līdz 4 % no tā kopējā visā pasaulē iepriekšējā finanšu gadā gūtā gada apgrozījuma atkarībā no tā, kuras summas apmērs ir lielāks, saskaņā ar 2. punktu piemēro par šādu noteikumu pārkāpumiem: **datu apstrādes piekrišanas nesaņemšana, datu subjekta tiesību pārkāpumi, datu nodošana uz trešo valsti...**
- » Saskaņā ar šā panta 2. punktu par 58. panta 2. punktā minētā uzraudzības iestādes rīkojuma neievērošanu piemēro administratīvus naudas sodus apmērā līdz EUR 20 000 000 vai, uzņēmuma gadījumā, līdz 4 % no tā kopējā visā pasaulē iepriekšējā finanšu gadā gūtā gada apgrozījuma atkarībā no tā, kuras summas apmērs ir lielāks.

27.04.2016 ir pieņemta EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti:

- » Regula vienādi attiecas uz visām ES valstīm un ir piemērojama *as is* (kā ir). Tā nav papildus jāintegrē LV normatīvajos aktos.
- » Regula paredz detalizētākas datu subjekta tiesības kontrolēt rīcību ar personas datiem, jaunas un detalizētākas personas datu aizsardzības prasības un noteikumus par datu apstrādes procesu dokumentēšanu.
- » Regula paredz detalizētākus aizsardzības pasākumus un prasības datu nodošanai trešajām personām un uz trešajām valstīm, attiecībā uz personas datu nodošanu personas datu operatoram (apstrādātājam Regulas izpratnē), kā arī nosaka datu subjekta piekrišanu kā apstrādes pamatu.
- » Par Regulas pārkāpumiem piemērojamais sods būtiski var pārsniegt līdz šim piemērojamās sankcijas (līdz 20 miljoniem vai 2 – 4% no gada apgrozījuma)

Regulas ieviešanai noteikts pārejas periods līdz 25.05.2018, kura laikā jānodrošina fizisko personu datu apstrādes atbilstība Regulas prasībām.

PERSONAS DATU AIZSARDZĪBAS REFORMA

Attiecās uz datu apstrādi valsts un privātajā sektorā

Tiek piemērota uz visu ES pilsoņu datu apstrādi, pat, ja pārzinis atrodas ārpus ES

BET saglabā direktīvas 95/46/EK mērķus: - aizsargāt indivīdu pamattiesības attiecībā uz personas datu apstrādi

nodrošināt personas datu brīvu plūsmu starp dalībvalstīm.

Galvenās izmaiņas

- » administratīvā sloga mazināšana (atteikšanās no datu apstrādes reģistrācijas);
- » personas datu apstrādātāju atbildības un pienākumu palielināšana;
- » „tiesības tikt aizmirstam”;
- » indivīda tiesības piekļūt saviem datiem un tos pārnest;
- » «personas piekrišanas» nosacījumu pastiprināšana;
- » aizsardzības prasību ieviešana jau sistēmu izstrādes stadijā (Data protection by design);
- » «riska novērtējuma» (impact assessment) ieviešana;
- » valsts datu aizsardzības iestāžu neatkarības stiprināšana;
- » datu aizsardzības prasību atbilstības sertifikācijas ieviešana;
- » datu aizsardzības speciālistu ietekmes un nozīmīguma palielināšana;

VISPĀRĪGIE PERSONAS DATU AIZSARDZĪBAS PAMATPRINCIPI

Tiesiskums

- » personas datu izmantošana un nodošana citiem mērķiem nekā tiem, kuriem dati sākotnēji iegūti, var notikt tikai saskaņā ar personas piekrišanu vai arī uz likuma pamata

Taisnīgums

- » informācijas iegūšana un apstrāde notiek tādā veidā, kas izslēdz nesamērīgu iejaušanos datu subjektu privājumā, autonomijā un integritātē

Minimalitāte

- » personas datu apstrāde ir aizliegta, ja vien nav nepieciešams sasniegt nozīmīgus un iepriekš skaidri noteiktus datu apstrādes mērķus.

Anonimitāte

- » apstrādājot datus tādiem mērķiem, kas nav saistīti ar sākotnējo mērķi, tie pēc iespējas jāpadara anonīmi, lai izslēgtu iespēju identificēt datu subjektu.

DATU APSTRĀDES PAMATS

- » Līguma, kura līgumslēdzēja puse ir datu subjekts, izpildei;
- » Lai aizsargātu datu subjekta vai citas fiziskās personas vitālas intereses;
- » Datu subjekts ir sniedzis piekrišanu;
- » Pārziņa vai trešās personas leģitīmo interešu ievērošanai (neattiecās uz valsts iestādēm);
- » Lai izpildītu uz pārzini attiecināmo juridisko pienākumu;
- » Lai izpildītu uzdevumu, ko veic sabiedrības interesēs vai īstenojot likumā noteikto kompetenci (uzdevumu).

«Personas piekrišanas» nosacījumu pastiprināšana

- » Ja apstrāde pamatojas uz piekrišanu, pārzinim ir jāspēj uzskatāmi parādīt, ka datu subjekts ir piekritis savu personas datu apstrādei;
- » Datu subjektam ir tiesības atsaukt savu piekrišanu jebkurā laikā. Piekrišanas atsaukums neietekmē apstrādes likumību, kas pamatojas uz piekrišanu pirms atsaukuma.

PĀRZIŅU ATBILDĪBA

- » Atteikšanās no datu apstrādes reģistrācijas;
- » personas datu apstrādātāju atbildības un pienākumu palielināšana;
- » kopīgu pārziņu sadarbības un atbildības jautājumi;
- » aizsardzības prasību ieviešana jau sistēmu izstrādes stadijā (Data protection by design);
- » «ietekmes novērtējuma» (impact assessment) ieviešana:
  - Sensitīvo datu apstrāde;
  - Publisko vietu uzraudzība (videonovērošana);
  - Sistēmiskā datu apstrāde lielā apjomā, profilēšana;
  - Uzraudzības iestādes noteiktās jomas.
- » Informēšana par personas datu aizsardzības pārkāpumu;
- » 72 stundas paziņošanai datu uzraudzības iestādei;
- » Ja rada augstu risku personas tiesībām un brīvībām jāpaziņo arī personai.

DATU SUBJEKTA TIESĪBAS

«Personas piekrišanas» nosacījumu pastiprināšana

- » procedūras un mehānismus datu subjekta tiesību izmantošanai (piekļuves tiesības);
- » datu subjekta tiesības labot savus personas datus;
- » Datu subjekta informēšanas pienākums un nosacījumi;
- » Ja dati nav saņemti no personas, var nesniegt informāciju, ja iegūšana vai izpaušana ir paredzēta normatīvajos aktos;
- » indivīda tiesības pārnest datus
- » „tiesības tikt aizmirstam”

Tiesības iebilst pret datu apstrādi

- » Personai ir tiesības nebūt tāda lēmuma adresātam, kura pamatā ir automatizēta apstrāde, tostarp profilēšana;
- » Personai ir tiesības iebilst pret savu datu apstrādi, pat, ja tā nepieciešama iestādes uzdevumu izpildei;
- » Iestādei ir jāpierāda leģitīmi apstrādes mērķi.

DATU AIZSARDZĪBAS SPECIĀLISTS (inspektors)

Obligāti ieceļ, ja:

- » apstrādi veic valsts iestāde vai struktūra;
- » apstrādi veic uzņēmums, kas apstrāda sensitīvus datus un datus par sodamību un noziedzīgiem nodarījumiem;
- » datu pārziņa vai apstrādātāja pamatdarbība, sastāv no apstrādes darbībām, kurām to būtības, apmēra un/vai nolūku dēļ nepieciešama regulāra un sistemātiska datu subjektu novērošana.

Datu **subjekti var vērsties pie datu aizsardzības inspektora** visos jautājumos, kas saistīti ar viņu personas datu apstrādi un viņu tiesību īstenošanu.

Pārzinis un apstrādātājs nodrošina, ka datu aizsardzības inspektors nesaņem nekādus norādījumus attiecībā uz savu uzdevumu veikšanu.

Var būt darbinieks, savienot pienākumus, **vai darboties uz uzņēmuma līguma pamata.**

Kā skatīties

Dati

Apstrāde

Termiņš

Kam piekļuve

Mērķis

Tiesiskais pamats

Procedūras

Atbildīgais

Sistēmas pārzinis

Riski

Jautājumi

Valdis Supe

valdis.supe@gmail.com